

REKVISAMLINGEN

VärldensBarn
Radiohjälpen 90 1950-6

Världens Barn

Lärohandledning, åk 7-9
och gymnasieskolan

**För alla barns rätt till hälsa,
skola och trygghet.**

Nu gör vi skillnad!

Alla barn i världen har samma rättigheter. Det betyder att barn har rätt att växa upp i trygghet, få gå i skolan och möjlighet till en god hälsa. Något som just nu är viktigare än någonsin!

I år är det 10 år kvar tills FN:s mål för global hållbarhet ska vara uppnådda. De insatser som genomförs med stöd från Världens Barn bidrar till målen genom att förbättra situationen för hundratusentals barn runt om i världen.

Insamlingen är öppen för alla och ni får gärna vara med! Ni deltar genom att arbeta med omvärldsfrågor i skolan och sedan genomföra en insamlingsaktivitet tillsammans. Det ger eleverna möjlighet att bidra till andra barns rätt till hälsa, skola och trygghet.

All information finns på varldensbarn.se/skola.

Världens Barn är ett samarbete mellan Radiohjälpen, Sveriges Television, Sveriges Radio P4, Utbildningsradion, 13 organisationer och många frivilliga.

Anmäl dig på varldensbarn.se/skola

NÄR: Veckorna 39 och 40 är Världens Barns kampanjkulmen. Då är det som roligast att samla in. Men det går bra att samla in när som under året!

VAR: I er hemkommun.

HUR: Det sätt som passar er bäst! Genomför insamlingen Spring, starta en egen digital insamling, arrangera utomhusloppis, fixa en tipspromenad eller något annat kul.

KOM IGÅNG: I alla Sveriges kommuner finns samordnare som hjälper er med det ni behöver. På bossan.varldensbarn.se startar ni en egen digital insamlingsbörssa för att samla in via Swish och kortbetalningar.

LÄS MER OCH ANMÄL ER på varldensbarn.se/skola så blir ni kontaktade av en samordnare för er kommun.

För mer information: varldensbarn.se/skola

För kontakt: info@varldensbarn.se

RIKSINSAMLINGEN

VärldensBarn
Radiohjälpen 90 1950-6

Världens Barn 2020 - för barns rätt till hälsa, skola och trygghet

Innehållsförteckning

Ett utbildningsmaterial för barn mellan 13 och 18 år.....	4
Om utbildningsmaterialet.....	4
Allmänna tips till dig som leder arbetet.....	4
Om UR och programmen i det här materialet.....	5
De globala målen Agenda 2030.....	7
Uppgift 1 Globala mål för en hållbar utveckling.....	7
Uppgift 2 Se hungern!!.....	8
Uppgift 3 Jämställdhet.....	8
Barnkonventionen.....	9
Uppgift 1 När mänskliga rättigheter kränks.....	9
Uppgift 2 Ghanas elektroniksoptipp.....	9
Uppgift 3 Barnkonventionen.....	9
Kopieringsunderlag barnkonventionen.....	10
Barns rätt till hälsa.....	11
Uppgift 1 artikel 24.....	11
Uppgift 2 Coronapandemin.....	11
Uppgift 3 Barnbrudar i Libanon.....	11
Uppgift 4 Bacha bazi i Afghanistan.....	12
Barns rätt till skola.....	12
Uppgift 1 Jag flydde med mina böcker.....	12
Uppgift 2 Att vara elev i Eritrea.....	13
Uppgift 3 Alla funkar olika - min berättelse.....	13
Barns rätt till trygghet.....	13
Uppgift 1 Att vara på flykt.....	13
Uppgift 2 Vittnesmål från Rwanda.....	14
Uppgift 3 Att vara offer i krig.....	14
Uppgift 4 Kiribatis försvinnande örike.....	14
Uppgift 5 När det värsta händer.....	15
Vad kan du göra??.....	15
Uppgift 1 Alla spelar roll.....	15
Uppgift 2 Att fördela bistånd - på vems villkor?.....	15
Uppgift 3 Ett eget projekt.....	16
Kopplingar till Lgr11.....	17

Ett utbildningsmaterial för barn mellan 13 och 18 år

Syftet med det här materialet är att få ungdomar att lära sig mer om mänskliga rättigheter och om barns och ungas olika levnadsvillkor. Målet är att väcka en önskan om att göra skillnad, förslagsvis genom att samla in pengar till Världens Barn. I januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige och i år är det 10 år kvar tills de globala målen i Agenda 2030 ska vara uppfyllda. Det är värt att uppmärksamma!

Materialet fungerar utmärkt att använda både i skolan och i olika ungdomsgrupper i föreningar och organisationer. Om du använder övningarna inför en insamlingsaktivitet kan du läsa mer på varldensbarn.se om olika tips på hur man kan samla in pengar och vart pengarna går. Det finns även ett utbildningsmaterial för åk 4-6 och ett barn mellan 9 och 12 år och ett för grundskolan och gymnasie-särskolan. Några av de uppgifterna kanske även passar er?

Om utbildningsmaterialet

Det finns sex teman i det här materialet. Temana är fristående och tar olika lång tid att genomföra. Varje tema innehåller olika uppgifter. Det går bra att enbart välja ett- eller några av temana och uppgifterna. Se alltså det här häftet som ett smörgåsbord där ni plockar det som passar just er - i mån av tid, nivå och intresse.

Materialet passar utmärkt när ni arbetar med Agenda 2030, mänskliga rättigheter och om FN:s barnkonvention. Kopplingar till läroplanen finns på sista sidan i materialet.

Teman i häftet:

- De globala målen Agenda 2030
- Barnkonventionen
- Barns rätt till hälsa
- Barns rätt till skola
- Barns rätt till trygghet
- Vad kan du göra?

Allmänna tips till dig som leder arbetet

I denna handledning finns diskussionsuppgifter och uppgifter att undersöka och ta reda på mer. Arbetsätt och redovisningsformer kan varieras på många olika sätt, muntliga och skriftliga, diskussioner, ppt-presentationer, planscher, forumteater, 4-hörnsövningar etc.

I värderingsövningar tränas eleverna i att formulera sina åsikter, att våga stå för de åsikter man har och att lyssna på andra. Se till att avsätta mycket tid vid både diskussions- och värderingsövningar, så att ni inte behöver bryta en diskussion mitt i. När eleverna diskuterar med varandra kan det vara bra att till exempel dela ut roller och åsikter, så att de inte behöver avslöja vad de själva tycker eller skaffa sig en åsikt om de inte har någon. Målet är förstås att få alla att vara aktiva. Det kan vara bra att du som leder arbetet går runt och lyssnar på eleverna under tiden - ofta kan de komma in på stora frågor som de kan behöva hjälp med.

Några olika sätt att diskutera tillsammans kan vara:

- EPA-modellen, det vill säga först tänka Enskilt, sedan prata ihop sig i Par och till sist prata Alla i gruppen.
- Fyra Hörn där olika hörn i rummet motsvarar olika åsikter där eleverna kan ställa sig. Ett alternativ till den är att eleverna ställer sig längs en tänkt linje som kan gå från till exempel "helt emot" till "absolut för" ett visst påstående.

Exit tickets är ett sätt att avsluta lektionen eller momentet där eleverna enskilt skriver ner några tankar om vad de lärt sig, kommit att tänka på och känt under lektionen. Vad var bra? Var det något som inte var bra och som eleven inte förstod? Vad tror eller vill eleven att ni arbetar med under nästa lektion om det här temat?

Detta kan göras anonymt och du som lärare kan knyta an till dessa exit tickets vid nästa lektionstillfälle för att vidareutveckla och fördjupa temat utifrån elevernas tankar. Detta går även att göra muntligt i helgrupp förstås.

TÄNK PÅ:

I gruppen finns sannolikt ungdomar som är utsatta på olika sätt eller som har traumatiska erfarenheter. Det kan till exempel handla om fattigdom, missbruk, flykt eller väntan på asyl. Tvinga därför ingen att prata och var uppmärksam på om någon verkar tycka att övningen är jobbig. Gå runt och lyssna när deltagarna samtalar i grupperna. Försök se till så att alla som vill får komma till tals - och poängtera gärna hur viktigt det är att lyssna på varandra.

Titta gärna på programmen innan eleverna tar del av dem; många av dem innehåller starka bilder och berättelser. Du känner din grupp bäst och vet hur du ska gå tillväga och hur du ska använda materialet på bästa sätt.

Om UR och programmen i det här materialet

Det är UR som har gjort det här materialet. UR är en del av public service och har som uppdrag att göra utbildningsprogram från förskola till högskola. UR har också gjort tv- och radioprogrammen som flera av övningarna utgår ifrån. Programmen kan du se helt gratis på urplay.se

Kjellkoll

Kjellkoll utgår från Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Ida Texell från 2030-delegationen förklarar alla sjutton mål. *Längd: 17 x 2-8min*

Nicaragua, ett avsnitt i serien Se hungern!

Orkar vi se hungern i världen? Nästan en miljard människor har inte tillräckligt med mat. 18-åriga Felicia lämnar tryggheten i Sverige för att resa till ett av världens fattigaste länder, Nicaragua. Här lever halva befolkningen på en dollar om dagen och landet drabbas ofta av naturkatastrofer. På nära håll får Felicia möta hungern, får lära sig vad som orsakar den och ser hjälparbetet som ska förhindra den. *Längd: 28:34. Denna film ligger kvar att använda till 31 december 2020*

Samhälle - kvotering, ett avsnitt i serien Perspektiv på världen

Inte ens i ett föregångsland som Sverige är vi helt jämställda. Diskussionerna om hur vi ska komma till rätta med problemet är ständigt aktuella. Kvotering är en metod, men den har lika stort stöd som den har motstånd. I Ghanas huvudstad Accra har stadens transportmyndighet dragit igång en utbildning för kvinnliga busschaufförer. *Längd: 6:58*

Jämställdhet, ett avsnitt i serien Perspektiv på världen

Överallt i världen kämpar kvinnor för sina rättigheter. Och sedan kvinnor börjat organisera sig har

jämställdhet blivit en av de viktigaste frågorna för FN. Trots detta visar FN:s jämställdhetsrapport att 90 procent av världens länder har minst en lag som diskriminerar kvinnor. Vi reser jorden runt för att få perspektiv på jämställdheten i världen. *Längd: 28:23*

Mänskliga rättigheter - när de mänskliga rättigheterna kränks, ett avsnitt i serien Perspektiv på världen

Mänskliga rättigheter finns reglerade bland annat genom Genèvekonventionen. Ändå får människor runtom i världen sina rättigheter kränkta. Vi träffar Omar, som fängslades och torterades i samband med kriget i Syrien. *Längd: 8:05*

Ghanas elektronikoptipp, ett avsnitt i serien Klimatresan

I Ghana besöker vi elektronikoptippen Agbogbloshie. Soptippen är full av miljöfarligt avfall som förgiftar omgivande natur och invånarna. Vi träffar också Isaiah Atta som försörjer sig på metaller han hittar bland Agbogbloshies skrot. *Längd: 19:52*

Barnbrudar i Libanon, ett avsnitt i serien Barn till salu

I Libanon är barnäktenskap vanliga. Det beror på att många syriska flyktingar kommit dit på grund av kriget. Familjerna har ofta fått lämna allt och därför tvingas de gifta bort flickor i 12-13-årsåldern för att klara sin försörjning. *Längd: 5:00*

Bacha Bazi i Afghanistan, ett avsnitt i serien Barn till salu

Unga, fattiga pojkar i Pakistan och Afghanistan kidnappas eller säljs av sina föräldrar. Ofta blir de utsatta för våldtäkt. Mujtaba Attai, ordförande för Sveriges ensamkommandes förbund, försöker få dem som drabbats av bacha bazi att prata om det för att få hjälp. *Längd: 5:00*

Jag flydde med mina böcker, ett avsnitt i serien Min skola mitt i kriget

Hur påverkar krig och konflikter barns skolgång? Den här serien visar hur olika barns levnadsvillkor kan se ut, till exempel vad det gäller tillgång till utbildning och när sociala skyddsnät saknas för barn i olika livssituationer - i skolan och i samhället. Vidare får eleverna tillfälle att reflektera över att alla barn inte kan ta rättigheter i enlighet med barnkonventionen för givna. *Längd: 3:59*

Eritrea - att vara elev, ett avsnitt i serien Mitt liv, mitt land min skola

Mitt land, mitt liv, min skola handlar om skolsituationen, utbildningshistoria och bildningskanon i de länder varifrån många elever i svenska skolan kommer. Bland annat Eritrea. I programmet medverkar elever, lärare och forskare. *Längd: 29:28*

Daniel, ett avsnitt i serien Alla funkar olika - min berättelse

Mer än en miljard människor i världen lever med någon form av funktionsnedsättning. De utestängs och förhindras från att delta i samhället, utbilda sig och försörja sig. Daniel var tvungen att sluta skolan i andra klass eftersom han inte längre kunde se vad som skrevs på tavlan. Efter det höll han sig hemma länge. Det var en svår tid. Nu är Daniel 15 år och bor på ett center tillsammans med andra som är blinda och har synnedsättningar. *Längd: 4:42*

Theoneste, ett avsnitt i serien Folkmordet i Rwanda: vittnesmål

Theoneste är 16 år gammal när folkmordet bryter ut. Tillsammans med sin familj och tusentals andra söker han skydd på stadion i Kibuye. Efter några dagar anfaller hutumilisen. *Längd: 5:52*

Claude, ett avsnitt i serien Folkmordet i Rwanda: vittnesmål

Claude är bara tolv år gammal när folkmordet bryter ut och hans grannar kommer för att döda honom och hans familj. Idag, många år senare, bor han kvar i samma hus som under folkmordet och han ser grannarna som dödade hans familj varje dag. *Längd: 7:51*

Konflikter - krigets offer, ett avsnitt i serien Perspektiv på världen

Genèvekonventionen fastslår civilas rättigheter i krig. Men många länder bryter mot överenskommelserna. En sjättedel av världens barn lever i eller i närheten av öppnade konflikter. Vi möter Omar som bara var ett barn när han fängslades och torterades under kriget i Syrien. *Längd: 6:54*

Kiribatis försvinnande örike, ett avsnitt i serien Klimatresan

Kiribati är en önation i Stilla havet som står inför en allvarlig klimatfara. Stigande havsvattennivåer hotar att lägga önationen under vattnet. Frågan alla ställer sig är vart Kiribatis invånare ska ta vägen den dag deras ö ligger helt under vatten. *Längd: 17:00*

Resurser - bistånd, ett avsnitt i serien Perspektiv på världen

Västvärlden har en lång tradition av biståndsarbeten i låginkomstländer. Men fortfarande får många hjälpinsatser kritik för att till exempel vara alltför kortsiktiga eller för att gynna biståndsorganisationerna själva. Vi träffar en svensk forskare som satsar på långsiktiga hjälpinsatser, och en före detta president från ett land som har tagit emot bistånd. *Längd: 8:59*

De globala målen Agenda 2030

De globala målen är en överenskommelse som världens länder antagit för hållbar utveckling i världen och som ska uppnås till år 2030. Agenda 2030 innehåller 17 olika mål för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Det här temat handlar om världens länders ambition att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen.

Uppgift 1 Globala mål för en hållbar utveckling

Dela eller lotta ut varsitt av de 17 målen till eleverna. Du kan ladda ner affischen, kopiera och klippa isär målen och använda som lotter på globala målen [hemsida](https://www.globalamalen.se). Be dem ta reda på mer om sitt mål på till exempel [globalamalen.se](https://www.globalamalen.se) och att lyssna på programmet Kjellkoll om det mål de har fått.

Besvara frågorna:

1. Vilket mål har du? Beskriv det.
 2. Skulle du säga att ditt mål främst handlar om social, ekonomisk eller miljömässig hållbarhet? Eller är det flera olika i kombination? Förklara.
 3. Hur går det för ditt mål? Kommer det att uppnås? Vad talar för och vad talar emot det?
- Efteråt kan eleverna redovisa vad de har kommit fram till för varandra i helklass.

Avsluta med en diskussion i klassen kring:

- Är målen möjliga att uppnå till år 2030?
- Finns det något mål som måste lösas före ett annat, tror de?
- Vilket tycker de själva är det viktigaste målet?

Uppgift 2 Se hungern!

Titta tillsammans på programmet *Nicaragua*. Programmet gjordes innan Agenda 2030 trädde i kraft och utgår ifrån det tidigare så kallade Millenniemål 1. Det motsvaras av Mål 1. Ingen fattigdom och Mål 2. Ingen hunger i Agenda 2030. Denna film ligger kvar att använda till 31 december 2020

Prata om programmet utifrån frågorna nedan:

1. Vilka är hungerns orsaker i Nicaragua?
 2. Vilka är hungerns konsekvenser i Nicaragua? Tänk utifrån olika perspektiv, individ, samhälle, nation.
 3. På vilka sätt är Felicia imponerad av Mabel som hon hälsar på i Nicaragua?
- Låt eleverna i mindre grupper skriva ner allt de kommer ihåg om hur frågorna besvarades i programmet. Om ni har tid kan eleverna gärna titta igen och anteckna medan de tittar.

Ta reda på

Låt eleverna, gärna i grupper, diskutera och reflektera över dessa frågor:

4. Hur har det gått för Nicaragua sedan Felicia var där?
5. Vilka är utsikterna för Nicaragua att uppnå Mål 1. och Mål 2. i Agenda 2030 inom tio år?

Uppgift 3 Jämställdhet

Titta tillsammans på programmet *Samhälle - kvotering*. Mål 5 i Agenda 2030 handlar om att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Prata om programmet utifrån frågorna nedan:

1. Vad innebär kvotering?
2. Vilka argument för och emot kvotering nämns i programmet?
3. Är kvotering bindande i Sverige? Hur ser det ut i andra länder?
4. Vad är det för skillnad på jämställdhet och jämlikhet?
5. Vad innebär begreppen strukturell och individuell orättvisa?
6. Hur har kvotering hjälpt kvinnor i Ghana?
7. Busschaufförprojektet betyder frihet för kvinnorna som deltar. På vilka sätt?

Ta reda på

8. Vilka andra sätt finns det för att öka jämlikhet? Försök hitta några exempel.
9. Intersektionalitet är ett begrepp som används i arbetet för att motverka ojämlikhet. Ta reda på mer om det begreppet.
10. Hur ser det ut med jämställdheten (gender equality) i världen? Ta reda på mer. Vilka länder är minst jämställda? Mest jämställda? Vilka faktorer tittar man på när man ska mäta jämställdhet? Du kan använda t.ex. UNDP och Gapminder som källor och se filmen *Jämställdhet* på urplay. Tänk på att använda flera olika källor!

Barnkonventionen

2019 fyllde barnkonventionen 30 år. Men ännu är det många barn i världen vars rättigheter kränks - på grund av krig och fattigdom men också för att lagar inte efterlevs. 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Det här temat handlar om barns och ungas generella rättigheter och arbetet för att förstärka dessa.

Uppgift 1 När mänskliga rättigheter kränks

Titta på programmet *Mänskliga rättigheter - när de mänskliga rättigheterna kränks*, antingen tillsammans, i grupper eller enskilt.

Prata om programmet utifrån frågorna nedan:

1. Hur gammal var Omar när han fängslades? Berätta om hans tid i syriskt fängelse.
2. Hur gick det till när han blev fri och vad hände sedan?
3. När började kriget i Syrien och hur är det där nu? Googla för att få mer information.
4. Omar var barn när han satt i fängelse. Fundera på vilka av artiklarna barnkonventionen som kränktes för honom.

Uppgift 2 Ghanas elektroniksoptipp

Titta på programmet *Ghanas elektroniksoptipp*, antingen tillsammans, i grupper eller enskilt.

Prata om programmet utifrån frågorna nedan:

1. Berätta om Esias i programmet. Hur många timmar per dag är han på elektronikskrotet? Vad går hans arbete ut på? Hur mycket kan han tjäna på en dag? Hur gammal var han när han började jobba på soptippen?
2. Flera av Esias kompisar har drabbats av ohälsa av att jobba med elektronikskrotet? På vilket sätt?
3. Hur skulle livskvalitén och arbetsmiljön kunna förbättras för Esaias och hans kompisar?
4. FN:s konventioner betonar särskilt att det är olagligt att exportera elektronikskrot från rika länder till fattiga. Varför kommer ändå så mycket skrot till Ghana? Vad tror ni?

Uppgift 3 Barnkonventionen

Kopiera och dela ut barnkonventionen. Kopieringsunderlag finns på sid 10.

Sitt i grupper om tre. Diskutera tillsammans:

1. Man räknas som barn tills man är 18 år. Vilka rättigheter tycker du att barn bör ha? Sitt tre och tre och försök komma på minst 10 saker som ska vara självklara för alla barn på jorden.
2. Läs nu igenom barnkonventionen. Jämför med de rättigheter ni listat i punkt 1. Var det några skillnader? Likheter? Var det något ni inte hade tänkt på? Är det något som ni tycker saknas i barnkonventionen?
3. Vilka rättigheter tror ni är svårast att leva upp till? För vilka länder? I vilka sammanhang?
4. Välj ut tio rättigheter och rangordna dem. Vilken är den absolut viktigaste, var ska man sätta in mest insatser för att garantera barnens rätt? Och efter det? Osv.

Berätta för de andra grupperna hur ni tänkt.

Kopieringsunderlag barnkonventionen

Det här underlaget är Unicefs kortversion. Läs gärna mer på deras hemsida.

1. Ett barn är varje människa under 18 år.
2. Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
3. Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.
4. Staten ska vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra konventionen. När det gäller barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska staten utnyttja det yttersta av sina resurser. Där så behövs, ska man samarbeta internationellt.
5. Barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling och ska vägleda barnet då han/hon utövar sina rättigheter.
6. Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
7. Varje barn har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är och bli omvårdad av dem.
8. Varje barn har rätt att behålla sin identitet.
9. Ett barn ska inte skiljas från föräldrarna mot deras vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som är skilt från föräldrarna har rätt att träffa dem regelbundet.
10. Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.
11. Staten ska bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.
12. Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör henne/honom. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.
- 13-15. Varje barns rätt till yttrandefrihet, tankefrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet ska respekteras.
16. Varje barns rätt till privatliv ska respekteras.
17. Staten ska ta ansvar för massmediers roll när det gäller varje barns tillgång till information.
18. Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling.
19. Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet.
20. Ett barn som berövats sin familjemiljö har rätt till alternativt omvårdnad.
21. Vid adoption ska staten säkerställa att barnets bästa främst beaktas.
22. Ett flyktingbarn har rätt till skydd och hjälp.
23. Ett barn med funktionshinder har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör ett aktivt deltagande i samhället.
24. Varje barn har rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.
25. Staten ska göra regelbunden översyn av situationen för ett barn som är omhändertaget av myndigheterna.
26. Varje barn har rätt till social trygghet.
27. Varje barn har rätt till skälig levnadsstandard.
28. Varje barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara gratis.
29. Undervisningen ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter och respekt för mänskliga rättigheter.
30. Ett barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbe-folkning har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.
31. Varje barn har rätt till lek, vila och fritid.
32. Varje barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och arbete som skadar barnet eller hindrar hans/ hennes skolgång.
33. Varje barn har rätt att skyddas mot droger.
34. Varje barn har rätt att skyddas mot sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.
35. Staten ska bekämpa handel med barn.
36. Varje barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande.
37. Inget barn får utsättas för tortyr, annan grym behandling eller bestraffning eller dödsstraff. Frihetsberövande av ett barn ska ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.
38. Inget barn får användas som soldat.
39. Ett barn som utsatts för övergrepp eller utnyttjande har rätt till rehabilitering och social återanpassning.
40. Ett barn som är anklagat för brott eller blivit dömt för en straffbar handling har rätt att behandlas respektfullt och rättssäkert.
41. Om det finns bestämmelser som går längre än innehållet i barnkonventionen, gäller de bestämmelserna istället.
42. Staten ska göra konventionens innehåll känt bland vuxna och barn.
- 43-45. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar och granskar att staterna följer barnkonventionen genom en särskild rapporteringsprocess.
46. En stat blir bunden av barnkonventionen genom att ratificera den.

Barns rätt till hälsa

Enligt barnkonventionens artikel 24 har varje barn rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas. Det här temat handlar om alla barns oinskränkta rätt till att må bra.

Uppgift 1 artikel 24

Diskutera innehållet i barnkonventionens artikel 24: Varje barns rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas. Ta hjälp av kopieringsunderlaget barnkonventionen på sid 10.

1. Vad krävs för att kunna ha en god hälsa? Vilka andra artiklar i barnkonventionen behöver också uppfyllas för att uppnå alla barns rätt till en god hälsa? Förklara och ge exempel.
2. Vad kan det finnas för svårigheter med att uppnå delen att alla barn har rätt till sjukvård? Ge exempel på situationer och omständigheter som kan göra det svårt.
3. Vad kan det finnas för traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa och borde avskaffas? Ge exempel och beskriv varför de är skadliga.

Uppgift 2 Coronapandemin

Många barn i världen bor i flyktingläger, tillfälliga bostäder i slummen och på gatan. Brist på sjukvård, rent vatten och sanitet gör att sjukdomar sprids extremt snabbt. De barn som redan lever i utsatthet kan därför komma att drabbas väldigt hårt när områdena där de bor i nås av coronaviruset.

Se filmen från UNHCR tillsammans **"Sverige för UNHCR - Coronavirus 2019"** och diskutera:

1. Hur arbetar UNHCR för att förhindra smittspridningen i flyktingläger?
2. Vad är viktigt att tänka på?
3. Vad behöver åtgärdas?
4. Riskerar människor på flykt att bli utsatta för diskriminering på grund av coronapandemin? Hur?

Ta reda på

5. Sök efter nyheter kring smittspridning bland utsatta grupper i världen. Vilka tendenser kan ni se? Vilka stora utmaningar kommer dessa att resultera i?

Uppgift 3 Barnbrudar i Libanon

Barnsexhandel sker över hela världen och är ett växande problem med enorma konsekvenser för de barn som drabbas och deras välmående. Se programmet *Barnbrudar i Libanon* tillsammans.

Prata om programmet utifrån frågorna nedan.

6. Programmet lyfter fram några orsaker till att barnäktenskapen i Libanon har ökat. Vilka?
7. I en scen beskriver en av flickorna hur hon upplevde mannens sexuella närmanden. Hur beskriver hon sina känslor? Hur kan det påverka en människas fortsatta samliv och sexuella relationer att utsättas för det som drabbar många av de flickor som gifts bort i tidig ålder.
8. Hur påverkar den närmsta omgivningens och samhällets syn på skilsmässa unga flickors möjlighet att lämna sina äktenskap?

9. Vad kan de organisationer som arbetar mot barnnäktenskap göra för att förändra de värderingar som finns kring en frånskild kvinna eller flicka?

Ta reda på

10. Hur ser situationen ut i Libanon idag? Hur lever de familjer - flickor, pojkar och barn - som har flytt från Syrien till Libanon?
11. Vilka fysiska skador kan en tidig och påtvingad sexuell relation ge en flicka innan hennes kropp är färdigutvecklad?
12. Att bli gravid i tidiga tonåren innebär en ökad risk för både mamman och barnet. Ta reda på vilka risker mamma och barn utsätts för.

Uppgift 4 Bacha bazi i Afghanistan

Barnsexhandel sker över hela världen och är ett växande problem med enorma konsekvenser för de barn som drabbas och deras välmående. Se programmet *Bacha bazi i Afghanistan* tillsammans.

Prata om programmet utifrån frågorna nedan.

1. Vad innebär bacha bazi? Ge exempel på vad de utsatta pojkarna förväntas göra.
2. Mujtaba, ordförande i Sveriges ensamkommandes förening, talar i programmet om vikten av utbildning och kunskap om fenomenet bacha bazi. Varför är det viktigt och hur kan ökad kunskap bidra till att förhindra bacha bazi?
3. Hur kan kvinnosyn, fattigdom, synen på sexualitet, synen på homosexualitet och synen på barn ha betydelse för att bacha bazi förekommer?
4. I programmet nämns det att många av dem som utnyttjar de unga pojkarna tillhör samhällets makthavare. Hur påverkar det möjligheterna att stoppa bruket av bacha bazi?

Ta reda på

5. Hur bruket av bacha bazi förändrats över tid i Afghanistan? Hur var det under talibanernas tid? Vilka insatser för att stoppa bacha bazi gör de styrande nu?

Barns rätt till skola

Enligt barnkonventionens artikel 28 har varje barn rätt till utbildning och grundskolan ska vara gratis för alla barn i hela världen. Undervisningen ska dessutom syfta till att utveckla alla ungas fulla möjligheter och utveckla deras respekt för mänskliga rättigheter. Det här temat handlar om alla barns och ungas rätt till kunskap och utveckling.

Uppgift 1 Jag flydde med mina böcker

Titta på programmet *Jag flydde med mina böcker* tillsammans.

Diskutera följande frågor:

1. Varför är den gamla boken så viktig för Grace tror du?
2. Mer än 800 skolor förstördes under kriget i södra Sudan och ca 400 000 barn får inte gå i skolan. Hur stor andel av alla barn i Sudan är det som inte får gå i skolan? Jämför med Sverige - hur stor andel av barnen i Sverige är det som inte går i skolan? Ange i %.

3. Tänk er att en lika stor andel elever i Sverige som i Sudan inte skulle få gå i skolan - hur många skulle ni vara i er klass då?
4. Hur ser Grace och Anna på sin framtid? Vilka problem ser de framför sig, för sig själva och för sitt land? Vilka möjligheter och lösningar ser de?

Uppgift 2 Att vara elev i Eritrea

Lyssna enskilt på programmet om Aron som har varit elev i *Eritrea*.

Skriv ner dina reflektioner kring dessa frågor:

1. Hur kommer det sig att skolelever i Eritrea undervisas på engelska från och med årskurs sex?
2. Varför vill de inte gå det sista året i gymnasiet?
3. Vad berättar Aron om sin oro för att hamna i militärlägre SAWA?
4. Vad drömmer Aron om gällande sin utbildning?
5. Vad får du veta om Eritrea, dess utbildningshistoria och den ofrihet som befolkningen lider under? Varför är det så?

Jämför era anteckningar med varandra. Vad har ni uppfattat lika? Hur skiljer de sig åt?

Uppgift 3 Alla funkar olika - min berättelse

Titta på programmet om *Daniel från Rwanda* tillsammans.

Diskutera följande frågor:

1. Vilka fördomar har Daniel blivit utsatt för?
2. Hur gick det till när Daniels synnedsättning upptäcktes? Vad tror du att den beror på?
3. Nu går Daniel på en skola för blinda och personer med synnedsättning. Vad tycker han är det bästa med den? Vad får han lära sig där?
4. Fortfarande finns det ändå svårigheter och utmaningar i hans liv. Vad tycker han är svårt och utmanande? Vilka fördomar upplever han att han fortfarande utsätts för?
5. Hur ser Daniel på sin framtid? Vad drömmer han om?

Ta reda på

6. Vad är braille för något? Ta reda på mer om hur det fungerar.
7. Daniel har haft tur. Hur ser livet ut för de flesta med funktionsnedsättningar i Rwanda? Varför tror du att det är på det viset?
8. Hur hänger fattigdom och funktionsnedsättningar ihop och hur påverkar de varandra? Ge exempel.

Barns rätt till trygghet

Enligt artikel 26 i barnkonventionen har alla barn rätt till trygghet. Det här temat handlar om barns rätt att känna sig säkra och trygga och att inte behöva känna rädsla eller osäkerhet i någon del av livet.

Uppgift 1 Att vara på flykt

Arbeta ensamma eller i par och besvara frågorna.

1. Att många människor flyr från sina hem på grund av krig vet vi idag. Vilka andra orsaker finns det till att människor flyr?
2. Inom tio år beräknas havsnivån stiga med upp till en meter. Det innebär att 100 till 150 miljoner människor måste flytta. Titta på en topografisk världskarta. Vilka områden kommer då ligga under vatten?
3. Idag är många barn på flykt. Det gör det svårt för dem att få trygghet, skolgång och mat. Ta reda på fem fakta om barn på flykt i världen idag. Jämför era fakta. Hittade ni samma saker? Vilka källor använde ni?

Uppgift 2 Vittnesmål från Rwanda

Folkmordet på tutsiminoriteten i Rwanda 1994 är ett av de mest brutala folkmorden i vår tid. På bara tre månader dödas nästan en miljon människor. Det här är några överlevares vittnesmål. Känsliga tittare varnas!

Titta på *vittnesmålen från Theoneste och Claude* tillsammans. Diskutera två och två och sedan avslutningsvis gemensamt i helklass.

1. Vad har de varit med om? Hur drabbades de? Hur gamla var de när det hände?
2. Hur gör de för att leva vidare och för att försonas med det som hände?
3. Vad i deras berättelser gjorde starkast intryck på er?

Uppgift 3 Att vara offer i krig

Titta på *Konflikter - krigets offer* tillsammans. Tänk på att innehållet kan upplevas som otäckt. Låt de elever slippa titta som inte vill. Besvara följande frågor två och två.

1. Har de väpnade konflikterna i världen ökat eller minskat de senaste åren?
2. Vilket år startade kriget i Syrien? Hur gammal var Omar då?
3. Berätta om Omars upplevelser i fängelse 215.
4. Vilka väpnade konflikter i världen pågår just nu? Du hittar fakta t.ex. på Globalis sida.

Diskussionsfrågor:

5. Vilka drabbas mest i krig?
6. Kan det vara så ibland att krig är oundvikligt? Eller går allt att lösa på fredlig väg?
7. När Omar berättar om det helvete han varit med om i fängelset så ler han. Varför då, tror du?
8. Hur kan man gå vidare efter att ha upplevt det som Omar upplevt? Vilket stöd behöver man?

Uppgift 4 Kiribatis försvinnande örike

Titta på *Kiribatis försvinnande örike*, tillsammans eller enskilt.

Diskutera följande frågor:

1. Vad innebär den globala uppvärmningen för folket på ögruppen Kiribati i Stilla havet? Vad kommer hända på sikt? Fundera på vilka konsekvenser det kommer få för olika parter.
2. Redan nu har befolkningen problem med dricksvattnet på ön, varför har de det?
3. Vad får eleverna i skolan lära sig som förbereder dem för de svårigheter som väntar i framtiden?
4. Hur försöker befolkningen nu skydda sig mot de stigande havsnivåerna?

Uppgift 5 När det värsta händer

Titta på Världens Barns film *När monsunen kommer* från Kambodja tillsammans. Den finns på varldensbarn.se/skola

Diskutera:

1. På vilka sätt påverkar klimatförändringarna Kambodja? Vilka blir konsekvenserna?
2. På vilka sätt blir livet otryggt för människorna i Kambodja?
3. Vad hände med Fasira?
4. Vilka trygga platser finns det enligt barnen i filmen? Varför är just de platserna trygga?
5. Klimatförändringarna påverkar människornas vardag och trygghet. Vem/vilka behöver göra något för att situationen inte ska förvärras? Vad behöver göras? Ge flera exempel på förändringar som behöver göras såväl på lokal och regional som på global nivå. Använd gärna exempel från filmen.
6. På vilka sätt förbereder sig eleverna för att vara trygga om en naturkatastrof skulle inträffa? Vad behöver de tänka på på kort sikt och på lång sikt?
7. Vilka är era trygga platser?

Vad kan du göra?

Det här temat vill få deltagarna att känna att deras insats spelar roll. Alla kan vara med och göra världen bättre! Alla är en del av vår värld och allas handlingar, stora som små, spelar roll.

Uppgift 1 Alla spelar roll

Det finns många skolor i Sverige som valt att engagera sig för Världens Barn. En av dem är Strömsnäskolan. Läs intervjun med några av eleverna som går på skolan. Artikeln "De springer för världen" hittar ni på varldensbarn.se/nyheter.

Prata om artikeln utifrån följande frågor:

1. Eleverna på skolan har valt att engagera sig för Världens Barn. Varför? Vad upplever de att det gör för skillnad att engagera sig för någon annan? Påverkar det dem själva? Kan du känna igen dig?
2. Ett känt uttryck är "Ingen kan göra allt, men alla kan göra något." Det har använts av många olika företag och personer. Vissa människor kan ensamma påverka väldigt mycket, till exempel Malala och Greta. Men vad kan ni göra? Var och en av er? Hur skulle ni kunna och vilja göra skillnad? Försök komma på flera förslag som känns möjliga och lockande.

Uppgift 2 Att fördela bistånd - på vems villkor?

Titta på programmet *Resurser - bistånd*, antingen hela gruppen tillsammans eller i mindre grupper.

Prata om artikeln utifrån följande frågor:

1. Vad är en NGO?
2. Vad är SIDA?
3. I filmen sägs att bistånd måste ges på mottagarlandets villkor och i samarbete mellan länderna. Vad betyder det?
4. Vad innebär empowerment (egenmakt) och varför är det viktigt?
5. Vilken risk finns med bistånd, särskilt i krigszoner?

6. Ett vanligt uttryck när man pratar om bistånd är ”hjälp till självhjälp”. Vad innebär det?
7. Bistånd kan vara både kortsiktigt och långsiktigt. Ge exempel på bådadera.

Diskussionsfrågor

8. Vem ska få bestämma hur bistånd används? Den som ger eller den som får?
9. Bör vi ge bistånd till diktaturer?
10. Hur ska bistånd organiseras för att fungera så bra som möjligt?

Uppgift 3 Ett eget projekt

Arbeta tre och tre. Det finns många exempel på lyckade biståndsprojekt som gör världen bättre på olika sätt. I samband med att ni arbetar med egna projekt och insamlingar kan det passa bra att tillsammans genomföra Världens Barns aktivitet Spring för Världens Barn eller en annan insamlingsaktivitet. Information och tips finns på varldensbarn.se/skola.

1. Välj ett av projekten hos Världens Barn och läs mer om det. Försök identifiera vad som är målet med projektet.
2. Nu är det er tur! Bestäm er för ett projekt som ni skulle vilja starta och driva. Välj gärna ett projekt i er egen närhet så att ni känner till målgruppen och omständigheterna väl. Skriv en projektplan med följande rubriker:
 - Bakgrund och behov
 - Önskade mål med projektet
 - Möjliga hinder och svårigheter
 - Insatser/aktiviteter
 - Kostnad
 - Tid - både när det ska ske och hur mycket tid det kommer att ta.
3. Presentera era projekt för varandra, försök hålla er till max fem minuter per grupp.
4. Rösta fram ett projekt som ”vinnare” utifrån kriterierna:
 - Är det möjligt att genomföra?
 - Hur viktigt är det här projektet?
 - Vilken är den främsta effekten av projektet?

Kopplingar till Lgr11

Det finns förstås mycket stöd för att arbeta med mänskliga rättigheter i Lgr11 och Lgy11. I kapitlet om skolans värdegrund står det att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar. Eleverna ska även få kunskap om Agenda 2030.

Skolans mål är att ”varje elev ska kunna göra medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter, respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från förtryck och kränkande behandling och medverkar till att hjälpa andra människor. Att eleverna kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa inför ögonen.” (Lgr11 och Lgy11, kap 2, Normer och värden.)

All undervisning ska genomsyras av fyra perspektiv; ett historiskt, ett etiskt, ett internationellt och ett miljöperspektiv. Att arbeta med barnfattigdom och barns utsatthet uppfyller alla dessa perspektiv och de är beaktade i det här materialet. Barns livsvillkor i världen är ett tema som man väl kan arbeta ämnesövergripande med, men det ligger kanske allra närmast ämnena samhällskunskap och geografi.

Samhällskunskap, centralt innehåll åk 7–9

- Immigration till Sverige förr och nu. Integration och segregation i samhället.
- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund.
- Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Samhällskunskap 1b, centralt innehåll

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.

Geografi, centralt innehåll åk 7–9

- Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.
- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

Geografi 1B, centralt innehåll

- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.
- En klimatförändrad värld. Jordens klimat samt klimatets variation och föränderlighet över olika tidsperspektiv.
- Klimatklassificering. Klimatförändringens konsekvenser för naturlandskapet, samhällsutvecklingen och människans livsvillkor, lokalt och globalt. Vattenresurser och utvecklingsfrågor